

I maleren L.A. Rings fodspor

TEKST OG FOTOS: HANNE BINDSLEV GREGERSEN, LÆRER OG FORFATTER

Artiklen kan også læses på I maleren L.A. Rings fodspor - Folkeskolen.dk

Et målrettet dialogbaseret undervisningsforløb i billedkunst med 23 elever i en 6. klasse. Fokus på almen dannelse, kunsthistoriske udtryk og begreber samt forholdet mellem kunst og samfund. Forløbet kan nemt overføres til egne lokale kunstnere i andre tidsperioder.

Billedkunst: I maleren L.A. Rings fodspor

Et målrettet dialogbaseret undervisningsforløb i billedkunst med 23 elever i en 6. klasse. Fokus på almen dannelse, kunsthistoriske udtryk og begreber samt forholdet mellem kunst og samfund.

Formål med opgaven

Eleverne skal tilegne sig følgende viden og praksis:

- Kendskab til kunstneren L.A. Ring, Rings Atelier.
- Kendskab til L.A. Rings samtid, et historisk tilbageblik.
- Kendskab til udvalgte L.A. Ring-værker.
- Kendskab til kunstperioden "Det moderne gennembrud".
- Kunne foretage en billedanalysesamtale ud fra et oplæg.
- Kunne udtrykke sig billedligt, inspireret af L.A. Rings malerier.

Optakt

Indhentning af faglig viden. Arbejdet begynder med, at klassen indhenter faglig viden og finder oplysninger om L.A. Ring og "Det moderne gennembrud" på deres iPads ved hjælp af udvalgte links og Google. Undervejs taler vi om de informationer, de finder. Jeg har præsenteret klassen for udvalgte links, der fra start kan fange alle eleverns opmærksomhed om emnet.

Undervejs taler eleverne indbyrdes om de informationer, de finder. Hvad der er meningsfuldt, og hvad de synes giver mening at formidle videre.

Efter at alle informationer er gennemarbejdet og talt igennem i klassen, begynder eleverne i grupper at udarbejde en lille fagbog på app'en "Book Creator". De små fagbøger skrives til en 4. klasse, som skal i gang med et forløb om L.A. Ring. De færdige fagbøger lægges til vidensdeling på platformen EasyIQ. Fagbøgerne kan også gemmes i iBooks.

Fakta om "Det moderne gennembrud", perioden 1870-1890. Kunstnerne i "Det moderne gennembrud" gjorde oprør mod de gamle traditioner, som man havde i kunstperioden inden (Romantikken). Her arbejdede man ud fra, at kunsten var pyntet med ting, som egentlig ikke var realistiske. Idyl prægede billederne, og motiverne var, som man drømte om, samfundet skulle være. I "Det moderne gennembrud" blev det den nøjagtige gengivelse af virkeligheden, der var måden, man skulle se verden på. Realisme i stedet for det idylliserende og overtroiske. Mennesket var frembragt af naturen, og ikke et religiøst produkt af Gud. Nu var tiden inde for at interessere sig for de videnskabelige teorier, fx darwinismen.

Fakta om maleren Laurits Andersen Ring,

Født Laurits Andersen 15. august 1854 i Ring. Død 10. september 1933 på Sankt Jørgensbjerg, Roskilde.

Var en af dansk kunsts fineste malere ved indgangen til det 20. århundrede. I 1881 tog han navn efter sin fødeby, landsbyen Ring syd for Næstved og blev siden kendt som L.A. Ring. L.A. Ring knyttede sig til "Det moderne gennembrud". Han var foregangsmand inden for symbolisme og socialrealisme i dansk kunst.

Hans maleri "Sommerdag ved Roskilde Fjord" regnes blandt et af dansk kulturhistories hovedværker og blev optaget i Den Danske Kulturkanon i 2006.

Ring var ateist og følte et dybt engagement i bønderne og arbejdernes hårde kamp for et bedre liv, både socialt og økonomisk.

L.A. Rings særlige motivkendetegn var hans brug af billedkanten til at trække tilskueren ind i maleriet. Han yndede at placere en eller flere ting yderst i maleriets billedramme. Det kan man

bl.a. se på malerierne: "Runesten ved Roskilde Landevej", "Når toget ventes", "Jernbaneoverkørsel ved Roskilde Landevej" og "Sommerdag ved Roskilde Fjord". Ring brugte også at lægge horisontlinjen højt, som det ses på malerierne: "I høst", "Tåget landskab med Mogenstrup mølle" og "Råger på pløjemark". Ring brugte ofte gennemgående motiver som vejen,

landevejen, hulvejen, markstien, bækken, broen, togskinne eller telefonkablerne.

Særlig interessant synes 6. klasse det er, at L.A. Ring tog navn efter sin fødeby, landsbyen Ring syd for Næstved, og at han siden blev kendt som L.A. Ring. At Ring var ateist og følte et dybt engagement i bønderne og arbejdernes hårde kamp for et bedre liv sætter også tankerne i gang hos 6. klasse. Næste år skal størstedelen af klassen konfirmeres, men der sidder et par ateister, og de er helt på bølgelængde med Ring. Hans engagement i de svage i samfundet får klassen til at tænke over, hvem der er de svage i vores samfund i dag. Hvem ville Ring have malet i dag. Budene er: De hjemløse, flygtningene og danskere på kontanthjælp.

Udover arbejdet med at finde informationer har jeg sat farvekopier op af flere Ring-malerier i klasselokalet. Så eleverne under arbejdet nemt kan studere, hvad L.A. Rings kunst og genrer repræsenterer.

Ivrige efter mere viden

Eleverne er blevet præsenteret for bestemte udvalgte links med informationer, men flere bliver mere interesserede og søger af sig selv efter mere viden på Google.

Undervejs oplever eleverne flere informationer, som giver anledning til undren, bl.a. at manden på maleriet "I høst" var Rings bror Ole, og at Rings søn også hed Ole. Det giver en historisk snak om, at det i gamle dage var mere almindeligt at navngive sine børn efter sine søskende. Flere bider også mærke i, at Rings kone Sigrid Kähler har efternavn som de populære Kählervaser. Eleverne finder frem til, at Sigrid var datter af keramikeren Herman Kähler, som dengang var ejeren af Kählers keramiske fabrik.

Billedanalyse

Vi arbejder ud fra følgende arbejdsspørgsmål til billedsamtalet.

Beskrivelse af maleriet

Titel, kunstner, årstal på maleriet.

Hvad ser I på billedet?

Hvilke ord vil I bruge til at beskrive maleriet?

Hvordan vil I beskrive maleriet for en kammerat, som ikke ser maleriet?

Hvilken type motiv er der på maleriet? Portræt, interiør, stilleben, historie eller landskab?

Analyse

Hvad sker der i maleriet? Sker der noget lige nu, er der sket noget, eller vil ske noget lige om lidt?

Hvad optræder i forgrunden, mellemgrunden og baggrunden på maleriet?

Hvilke linjer har kunstneren brugt?

Hvilke farver har kunstneren brugt? Glade eller dystre?

Hvordan er malingen "smurt" på maleriet (tynde, tykke penselstrøg)?

Hvis der er personer i maleriet, hvordan fremtræder de? Afventende, veltilpasse?

Hvordan adskiller de sig fra personer i dag?

Hvad synes I, er det vigtigste på maleriet?

Tolkning

Synes I, at titlen passer til maleriet?

Hvilken titel vil I give maleriet?

Hvorfor tror I, kunstneren har malet det?

Forstil jer, at I er inde i maleriet. Hvordan vil I have det?

Evaluerer maleriet

Hvad er det bedste ved maleriet?

Hvad er det værste ved maleriet?

Hvad synes I er værd at huske om maleriet?

"Sommerdag ved Roskilde Fjord"

Vi starter med en fælles gennemgang af maleriet "Sommerdag ved Roskilde Fjord", som regnes blandt et af dansk kulturhistories hovedværker, og som blev optaget i Den Danske Kulturkanon i 2006.

Undervejs taler vi om de forskellige fagudtryk, man bruger, når man beskriver kunstværker. Jeg har udarbejdet en lille ordbog til klassen, med fagudtryk, som man bruger, når man skal analysere et maleri. Via billedanalysen gennemgår vi mange af de fagudtryk. Denne dialog

giver virkelig eleverne noget at tænke over. I 6. klasse er eleverne så store, at det giver god mening at have fokus på fagudtryk, og hvad udtrykkene står for.

Den lille ordbog "Fagudtryk i kunsten"

Maleriet

Portrætbillede = motivet er en persons ansigt

Interiørbillede = møbler som motiv

Stilleben = opstillede genstande som motiv

Historiemaleri = viser historiske hændelser

Landskabsmaleri = et landskab som motiv

Parafrase = fri bearbejdning af en anden kunstners værk.

Motivet

Naturalistisk = viser virkeligheden

Realistisk = viser virkelige forhold

Retrospektivt = tilbageblik (historisk)

Idealiseret = viser kun det gode og perfekte

Minimalistisk = enkelhed

Manieret = overdrevet udtryk

Abstrakt = forestiller ikke noget

Dekorativt = udsmykning

Fotografisk = som et foto

Ekspressivt = udtrykker stærke, dramatiske følelser

Maleriet

Narrativt = billedet fortæller en historie

Dynamisk = bevægelse i motivet

Statisk = ingen bevægelse i motivet

Harmonisk = ro, stabilitet, ligevægt

Uharmonisk = konfliktfyldte, disharmoniske

Rum /dybde

Perspektiv = indtryk af rumlighed, dybde eller et plan?

Farveperspektiv = farverne skaber indtryk af rumlighed.

Overlapning = motiver står bag hinanden

Forgrund = motivet er forrest i maleri

Mellemgrund = motivet er mellem for- og baggrund

Baggrund = motivet er bagerst i maleri

Former

Kompositionen = plan som maleriet er bygget op efter

Konturer = optegnet med sorte linjer

Farver

Monokromt = få farver

Primærfarver = blå, rød, gul

Sekundærfarver = orange, lilla, grøn

Komplementærfarver = rød/grøn, blå/orange, lilla/gul

Tertiærfarver = primær og komplementærfarver

Motivet

Lyrisk = følelsesfuldt og stemningsfuldt

Romantisk = glade stemninger, men virkelighedsfjernt

Kontemplativt = reserveret og følsomt

Dramatisk = farligt og spændende

Melankolsk = nedtrykt og tungsindigt

Klasedrøftelser

Vi starter med at snakke om titlen og årstallet for, hvornår maleriet er malet. Der bliver regnet på hvor gammel Ring var, da han malede det. Vi taler videre om, hvad billedet forestiller. Vi analyser motivet. Klassen er enige om, at Rings motiv er naturalistisk, for det viser virkeligheden.

Under analysen af "Sommerdag ved Roskilde Fjord", kommer vi også ind på andre af Rings malerier. Det er ikke til at undgå, nu hvor klassen allerede kender til en del af hans malerier. Spørgsmålet om malerierne også er realistiske melder sig, viser de, de virkelige forhold. Eller

gør de ikke? Her er klassen delt, nogle mener, at der er tale om, at malerierne er idealiseret, så de kun viser det gode og perfekte. Denne snak gør, at vi drøfter hvordan man boede og levede på den tid. Og der er bred enighed om, at Rings malerier er retrospektive, for de viser os et historisk tilbageblik om, hvordan samfundet så ud på Rings tid. Mange i klassen mener, at malerierne er fotografiske, de er lige som at se et fotografi. Det giver anledning til at tale om, at det var muligt at fotografere på Rings tid. Men ikke lige så nemt som i dag, hvor alle har en telefon, som kan tage billeder. Fremkaldelsen af billeder var også en del vanskeligere den gang, end det er i dag.

I arbejdet med billedanalysen af "Sommerdag ved Roskilde Fjord", taler vi om de forskellige fagudtryk, som knytter sig til kunst. Vi taler om, hvilken type billede det er: Et landskabsmaleri – og hvilke typer billeder vi ellers kender, fx portrætbillede, interiørbillede eller stilleben.

Spændende dialog

Derefter drøfter vi, hvad der sker på maleriet, og om der sker noget netop lige nu, eller om motivet viser tegn på, at der er sket noget – eller om der sker noget lige om lidt. Det giver anledning til mange fantasifulde historier med fokus på maleriets detaljer. Detaljerne fører dialogen hen til billedets opbygning: Hvad optræder i forgrunden, mellem grunden og baggrunden. Det giver en spændende dialog om, hvad den enkelte synes hører med til fx forgrunden, og hvorfor L.A. Ring lige præcis har valgt at placere den detalje netop der. Også L.A. Rings særlige motivkendetegn, hans brug af billedkanten til at trække tilskueren ind i maleriet, kommer i fokus. Eleverne er meget optaget af hans teknik, at han yndede at placere en eller flere ting yderst i maleriets billedramme. Vi kigger på de L.A.-Ring malerier, kopier, som hænger rundt i klassen, og drøfter de motiver, som L.A. Ring har placeret i billedkanten. Klassesnakken munder ud i, hvilken stærk effekt det giver til maleriet, og eleverne giver udtrykt for, at de tydeligt fornemmer, at de bliver trukket ind i maleriet. Det kan vi bl.a. se på malerierne "Runesten ved Roskilde Landevej" og "Sommerdag ved Roskilde Fjord". To malerier som særligt fanger elevernes interesse, og som nogle senere i forløbet kaster sig ud i at genskabe.

Snakken fører videre til, hvordan L.A. Ring har lagt sine linjer, og hvad linjerne gør for maleriet. Ring som brugte at lægge horisontlinjen højt, som det ses på malerierne: "I høst" og "Tåget landskab med Mogenstrup mølle". To malerier som et par elever har bestemt sig for at lave en parafrase over. Her taler vi om, hvad en parafrase er, og at man har fri bearbejdning af en anden kunstners værk. Det vil sige, at det ikke er en kopi, men et selvstændigt værk, de skal arbejde med.

Ring brugte også ofte motiver som vejen, landevejen, hulvejen, markstien, bækken, broen, togskinnerne eller telefonkablerne. Linjer, som er med til at trække tilskueren ind i hans maleri. Snakken bringer os til nutiden, hvor fx telefonledninger ikke længere hænger til skue i landskabet, men nu er gravet ned. Vi har flere gange tidligere arbejdet med horisontallinjer.

En lille øvelse, hvor eleven, som start, skal indtegne et par perspektivlinjer, hvorefter de skal tegne fx et landskab eller en zoologisk have. Denne lille øvelse giver et godt indblik i arbejdet med rum og dybde. Eleven bliver opmærksom på, hvad der skal til for at få indtryk af rumlighed, og hvordan man kan bruge motivoverlap til at skabe dybde.

Vi taler blandt andet om, at de gennemgående linjer vil hjælpe, når de selv skal i gang med deres L.A.-Ring parafrase. Linjerne kan hjælpe dem ved at skabe den dybde, som Rings maleri har.

Mange af Rings malerier er malet om vinteren. Det vil sige, at farven hvid og grå i flere nuancer er repræsenteret i malerierne. Det giver en snak om farveperspektiv: At farver kan skabe indtryk af rumlighed. Farverne giver også anledning til snak. Vi kommer ind på, om det er glade eller dystre farver. Og hvor mange nuancer der egentlig er i fx farverne grå og grøn. Vi repeterer farvecirklen, de primære, sekundære og tertiære farver. Komplementærfarverne får vi også vendt. Vi diskuterer også, hvor vidt vi kan konkludere, at Ring malede monokromt. Klassen synes, at flere af hans malerier har få farver, men mange nuancer.

Bred enighed

Analysearbejdet rundes af med en tolkning af maleriets titel. Synes vi, at titlen passer, eller ville vi give det en anden titel? Vi vender også, hvorfor mon L.A. Ring har malet dette maleri. Her var der bred enighed om, at det var hans job, og landskabsmalerier kan alle godt lide. Især dem, som er malet lige der, hvor man selv bor – eller viser et sted, man har besøgt.

Vi slutter af med at evaluere maleriet. Hvad er det bedste og det værste ved maleriet. Klassen synes at "Sommerdag ved Roskilde Fjord" er et smukt maleri i flotte farver, og de fortæller, at flere af deres forældre synes, at det maleri er et af de flotteste malerier, Ring har malet. Klassen kan godt forstå, at netop dette maleri er optaget i Danmarks kanon.

Efter den fælles dialog, er det tid til at klassen, i grupper, skal analysere et udvalgt L.A. Ring-maleri, ud fra de overstående arbejdsspørgsmål til billedanalysen og ordbogen med fagudtrykkene. Gruppearbejdet resulterer i, at hver gruppe fremlægger deres billedanalyse for klassen.

Ekskursioner

Emnet giver mulighed for at komme på udflugt.

Vi starter med at gå i L.A. Rings fodspor. Med iPad genfinder vi de steder i Roskilde, hvor L.A. Ring fik inspiration til nogle af sine malerier. Skolen ligger i kort gåafstand til L.A. Rings motivverden på Sankt Jørgensbjerg i Roskilde. Eleverne tager fotos på turen.

En anden dag gik turen til L.A. Rings atelierhus i Brøndgade 1. på Sankt. Jørgensbjerg. Jeg har fået en aftale i stand med den almennyttige kunstforening: L.A. Rings Venner. At klassen kan få lov til at komme ind og se haven, huset ude og inde. Hvor klassen ser lysbilleder og får foredrag om huset og samtiden. På hjemvejen er klassen forbi Rings gravsted på Sankt Ibs kirkegård. Rings gravsten er udsmykket med motivet fra maleriet "I høst".

Processen med det praktiske arbejde

Nu er tiden kommet til, at klassen selv skal male L.A. Ring-parafraser. Hver elev skal male to malerier: et med inspiration fra et af L.A. Rings originale malerier. Og et maleri inspireret af et af de fotografier, de selv, hver især, tog på vores tur i L.A. Rings fodspor.

Under det praktiske arbejde taler vi om billedanalysen, fx om rum/dybde, lys/skygge, farver.

Alle starter med at skitsere deres udvalgte maleri og foto med tegneblyant. Til emnet har jeg indkøbt tykt lækkert akvarelpapir, som giver en fin struktur i maleriet.

Derefter farvelægger eleverne deres skitser med maling, som tørrer mat op. Vi bruger både tynde og tykke pensler i alle mulige størrelser, gerne flere pensler på en gang. Og kravet til malingen er, at ingen bruger farverne direkte fra bøtten. Alle farver blandes i nuancer. Under blandingsarbejdet genopfriskes farvecirkelens tre hovedområder, primær-, sekundær- og tertiærfarver.

Når jeg arbejder med en kreativ opgave, er det ikke alle elever, der er færdige på samme tid. Eleverne arbejder meget forskelligt. Der er elever, som sidder koncentreret i lang tid og arbejder med opgaven, men der er også elever, der hurtigt bliver færdige med deres værker. Til de elever har jeg denne ekstra opgave:

"Hvis du har ekstra tid, fordi du er hurtigt færdig, så skriv en kort fortælling om et af dine egne malerier. Hvis du har mennesker med på billedet, så skriv fortællingen, som om du er personen på billedet. Hvis der ikke er nogen personer på dit billede, så forestil dig, at der lige om lidt kommer en/flere personer ind i dit maleri. Beskriv hvorfor de er der, og hvad de laver. Læs din fortælling højt for en af dine klassekammerater, som også er færdig med at male."

De færdige malerier monteres på sort A3-karton. På hvert maleri sættes en lille kopi af inspirationskilden, det maleri eller foto, som har dannet grundlag for parafrasen.

7. maj 2017 havde foreningen L.A. Rings Venner åbent hus i L.A. Rings Atelier. I den forbindelse havde foreningen bedt klassen om lov til at udstille elevernes parafraser over L.A. Ring. Og det sagde klassen ja til. Vi holdt fernisering med indbudte forældre.

Materialer:

Smartboard til at vise L.A. Ring-værker på

IPads

App: Book Creator, EasyIQ, iBooks

Kopi af arbejdsspørgsmål til billedsamtalet og ordbogen med fagudtrykkene

Tykt akvarelpapir i A4-størrelse

Masser af pensler i forskellige tykkelser

Rengjorte syltetøjsglas til penselvand

Blandebakker til malingen

Maling, som tørrer mat op

Sort karton i A3-størrelse

Papirlim til montering af maleriet på kartonet

Afsluttende kommentar

Jeg synes, at arbejdet med emnet og de færdige Ring-parafraaser har været et godt og anbefalelsesværdigt emne. Eleverne får tilegnet sig nyttig viden om en kunstner og hans historiske samtid. Ud over det får eleverne udvidet deres begrebsverden samt - via billedanalysen - arbejdet med den sproglige dimension i faget. Udover det lærer de at bruge hænderne sammen med hjernen.

Mine elever oplevede en succes. Alle præsenterede et flot kreativt produkt, som de selv var meget stolte af. Da emnet strækker sig over et stykke tid, får eleverne en god fordybelse, tid til refleksion og tid til løbende forbedringer. De får mulighed for at stille mange nysgerrige og videbegærlige spørgsmål. Processen giver mulighed for at ændre og italesætte fx drømme, ideer og ønsker, altså lige det, som kunst kan. Alle kommer godt og flot i mål, glade og tilfredse.

LINKS

<http://www.smk.dk/besoeg-museet/udstillinger/tidligere-udstillinger/2007/la-ring-paa-kanten-af-verden/la-rings-liv/>

http://www.smk.dk/udforsk-kunsten/hos-konservatoren/bevaringshistorier/la-ring_

http://www.smk.dk/uploads/media/Ring_indblik_01.pdf

<http://www.ringsvenner.dk/>

<http://sn.dk/Oplev/Gaa-rundt-i-maleren-L-A-Rings-motiver/artikel/620148>

ANVENDTE FOTOS

I maleren L.A. Rings fodspor

Elever i gang

Parafrase over "I høst"

Parafrase over " En sommerdag ved Roskilde Fjord"

Udstilling af parafraser i L.A. Rings Atelier.

KORT OM HANNE BINDSLEV GREGERSEN

Forfatter til "*Billedkunst for alle*" og "*100 ideer til billedkunst*", Gyldendal Uddannelse.

Blogger på folkeskolen.dk om sine UV-forløb, der spreder sig over matematik, naturfag, HDS og billedkunst.

<https://blog.folkeskolen.dk/hanne-bindslev-gregersen>

Du er velkommen til at skrive til Hanne

Det kan du gøre, hvis du som lærer har opklarende spørgsmål til undervisningsforløbet.

h@gregersen.mail.dk